

Nem a ruha teszi az áldozatot!

Női jogi civil szervezetek tiltakozó levele a Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság áldozathibáztató kampányfilmjei kapcsán

Az alulírott nőjogi civil szervezetek – a KERET Koalíció tagjai – szégyenletesnek tartják a Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság által 2014. november 21-én, a „Biztonságosabb Pécsért” projekt keretében nyilvánosságra hozott, figyelemfelhívó rövidfilmeket, amelyek hivatalos céljuk szerint a szexuális támadások megelőzését szolgálnák, valójában azonban káros és veszélyes üzenetekkel járulnak hozzá a nők elleni erőszak előfordulásának amúgy is kedvező társadalmi légkör fenntartásához, az áldozatok megalázásához és megfélemlítéséhez, valamint az elkövetők felmentéséhez és büntetlenségéhez.

A filmekben egy fiatal nőkből álló, bulizáshoz készülődő baráti társaságot láthatunk, majd a buli pillanatfelvételei következnek, amelynek során az egyik fiatal nő szexuális erőszakot szenved el. A történetet záró tanulság a következő szlogen: „Tehetsz róla, tehetsz ellene!”

Megdöbbenéssel tölt el minket

– az a szereptévesztés, amelyet a fenti szlogen félreérthetetlenül kifejez. A rendőrség küldetése a lakosság szolgálata és védelme; és nem pedig a bűncselekmények áldozatainak hibáztatása, illetve a felelősség előzetes áthárítása a potenciális áldozatokra. A rendőrségnek a fenti szlogent saját maga számára kellene megfogalmazni: megvizsgálva saját szerepét a szexuális erőszak előfordulásának gyakoriságában, valamint felmérve cselekvési lehetőségeit a jelenség visszaszorításában.

– a megközelítés, amely a balesetmegelőzési filmeket idézi; azaz, a szexuális erőszakot egy bizonyos magatartásforma által kiváltott *hatásnak* ábrázolja, és figyelmen kívül hagyja, hogy a szexuális erőszak elkövetése minden egyes esetben az elkövető *döntése*.

– a filmek által sugárzott nőgyűlölet, illetve nők iránti megvetés. A bemutatott fiatal nők nem tesznek mást, mint öltözködésükkel és viselkedésükkel megfelelnek a tömegkultúra által közvetített elvárásoknak és mintáknak, ám mindeközben semmilyen jogsértést nem követnek el, tehát a stílusválasztásuk megítélése ízlés kérdése, és semmiképpen sem a rendészeti szervek feladata.

– a filmek által sugallt, sértő üzenet, amely szerint a férfiak ösztönvezérelt, potenciális erőszaktevők, akiktől jobb óvakodni.

– a filmek által közvetített tévképzetek; például, hogy megfigyelhető lenne összefüggés az áldozat ruházata és szexuális erőszak valószínűsége között; vagy hogy a nők nagyobb biztonságban lennének, ha bulizás helyett otthon maradnának, miközben a nők elleni erőszakos bűncselekmények – ideértve a szexuális erőszakot is – jelentős részét az áldozat otthonában, illetve magánlakásokban, munkahelyeken, oktatási intézmények területén követik el.

– az a tény, hogy az Országos Bűnmegelőzési Tanács jóváhagyását adta olyan kampányfilmekhez, amelyeknek a mondanivalója összeegyeztethetetlen a nemzetközi emberi jogi normákkal, illetve Magyarország e téren vállalt kötelezettségeivel –, súlyos hiányosságokat tárva fel ezáltal az országos testülettől elvárható szakmai felkészültség tekintetében.

Értetlenül állunk

– a filmekben megnyilvánuló áldozathibáztatás leplezetlensége és nyersesége előtt. A legutóbbi években világszerte – így Magyarországon is számos szellemes és lényeglátó kampány és kezdeményezés állította pellengérré ezt a káros megközelítésmódot; ezek a rövidfilmek azonban nemigen hagynak teret a paródiának. Ennek kapcsán kiemelendő az „It’s your fault” („A te hibád”) című, az áldozathibáztatást parodizáló videó,^{*} amely 2013-ban a magyar közösségimédia-használók széles körében is forgott, és kísérteties hasonlóságokat mutat a Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság és az Országos Bűnmegelőzési Tanács által komolyan gondolt, bűnmegelőzési célú rövidfilmekkel.

^{*} https://www.youtube.com/watch?v=8hC0Ng_ajpY

– az időzítés előtt; tekintettel arra, hogy hazánkban az ELTE gólyatáborában elkövetett bűncselekmények napvilágra kerülése nyomán éppen most indultak el biztató folyamatok a szexuális erőszak jelenségével való társadalmi szintű szembenézés és a tévképzetek felszámolása irányában.

– azon körülmény előtt, hogy a kampány a pécsi rendőrséghez kötődik; miközben az elmúlt években a média által kiemelt figyelemmel kísért, súlyos, szexuális támadással is járó bűncselekmények egyikében egy pécsi rendőrségi pszichológus, másikában pedig a pécsi polgármester lánya volt az áldozat.

Tiltakozunk az ellen, hogy

– közpénzből finanszírozzanak káros sztereotípiákat közvetítő kampányt a lakosságnak; ahelyett, hogy a rendőrség állományának biztosítanának ezekből a forrásokból érzékenyítő képzéseket a szexuális erőszakra.

– a hírek szerint Pécs összes középiskolájában levetítenék ezeket a filmeket, amelyek a gyerekek és fiatalok biztonságára, valamint erkölcsi fejlődésére különösen káros hatásúak lehetnek.

Követeljük, hogy

– a Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság vonja vissza a kampányfilmeket;

– azokat a jövőben legfeljebb mint a rossz megközelítés példáit mutassa be szakmai képzések során;

– álljon el a középiskolai vetítések tervétől;

– a Magyar Rendőrség határolódjon el a filmek üzenetétől.

Amennyiben a fentiekre nem kerül sor, készen állunk arra, hogy nemzetközi támogatást szerezzünk követeléseinknek, illetve arra, hogy adott esetben igénybe vegyük a kormányközi szervezetek által biztosított panasztételi eljárásokat.

Hozzátesszük, hogy sokéves múltra visszatekintő, pozitív tapasztalataink vannak a rendőrség nyitottságával és együttműködési készségével kapcsolatban; sőt, személyes-szakmai kapcsolataink alapján tudjuk, hogy az általunk kifogásolt rövidfilmek megközelítése korántsem esik feltétlenül egybe a rendőrség állományához tartozók személyes-szakmai meggyőződésével. Reméljük, hogy a magyar rendőrök között többségben vannak azok, akik nem gondolják például azt, hogy a szexuális erőszakot az áldozat ruházata idézi elő – mi mindenesetre mellettük állunk.

Egyúttal bízunk abban is, hogy a káros üzeneteket közvetítő kampányfilmek bemutatásának hatására a szexuális erőszakot elszenvedő áldozatok nem vesztik el amúgy is csekély bejelentési hajlandóságukat. Megjegyzendő, hogy egy vonatkozó kutatás adatai szerint Magyarországon százezer emberre 2,1 erőszakos közösülés miatti bejelentés jutott, miközben ez az arányszám Svédországban 23-szor magasabb volt; aminek sok oka lehet, de az kizárható, hogy Magyarországon ennyivel ritkábban követnének el szexuális erőszakot.

Végezetül pedig felajánljuk szakmai segítségünket olyan lakossági kampányok, illetve az állományt célzó képzések előkészítésével, amelyek a XXI. századi nemzetközi emberi jogi normák tiszteletben tartásán, valamint az áldozatok tényleges jogvédelmének figyelembe vételén alapulnak.

Budapest, 2014. november 24.

Magyar Női Érdekérvényesítő Szövetség (Női Érdek)

Magyarországi Női Alapítvány (MONA)

Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület (NANE)

Patriarchátust Ellenzők Társasága (PATENT) Egyesület